

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ५, अंक ६(२)]

गुरुवार, जून २०, २०१९/ज्येष्ठ ३०, शके १९४१

[पृष्ठे ८, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक १९

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानसभेत दिनांक २० जून २०१९ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक महाराष्ट्र विधानसभा नियम ११६ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. A. BILL No. XXIV OF 2019.

A BILL

**FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA AGRICULTURAL
UNIVERSITIES (*KRISHI VIDYAPEETHS*) ACT, 1983 AND THE
MAHARASHTRA ANIMAL AND FISHERY SCIENCES UNIVERSITY
ACT, 1998.**

सन २०१९ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २४.

**महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान
विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यांत आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक.**

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

आणि ज्याअर्थी, यांत यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि १९८३ चा महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यांत आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या १९९८ चा राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची १९९८ चा महा. १७. खात्री पटली होती ; आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक १३ जून २०१९ रोजी महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ आणि महाराष्ट्र २०१९ चा महा. पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ (सुधारणा व विधिग्राह्यीकरण) अध्यादेश, २०१९, हा प्रख्यापित केला १९८३ चा महा. १७. होता ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करणे इष्ट आहे ; **त्याअर्थी,** भारतीय गणराज्याच्या सत्तराव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

संक्षिप्त नाव व १. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान १९८३ चा प्रांभ. विद्यापीठ (सुधारणा व विधिग्राह्यीकरण) अधिनियम, २०१९, असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक १३ जून २०१९ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

प्रकरण दोन

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ याची सुधारणा.

सन १९८३ चा २. महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “कृषि विद्यापीठ १९८३ चा महाराष्ट्र अधिनियम अधिनियम ” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम ९ मध्ये, पहिल्या परंतुकानंतर, पुढील परंतुक जादा ४१ याच्या क्रमांक ४१ याच्या दाखल करण्यात येईल आणि ते दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० पासून जादा दाखल करण्यात आले असल्याचे ४१ याच्या कलम ९ ची मानण्यात येईल :—

“परंतु आणखी असे की, महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ १९९८ चा महाराष्ट्र अधिनियम याच्या कलम ९ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली १७. हे ही, मत्स्यविज्ञानामधील पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र किंवा इतर विद्याविषयक विशेषोपाधी प्रदान करण्यास सक्षम असेल. ”

सन १९८३ चा ३. कृषि विद्यापीठ अधिनियमाच्या कलम १२ च्या पोट-कलम (३) मध्ये, खंड (ग) नंतर, पुढील खंड १९८३ चा महाराष्ट्र अधिनियम समाविष्ट करण्यात येईल आणि तो, दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० पासून समाविष्ट करण्यात आला असल्याचे ४१ याच्या क्रमांक ४१ याच्या कलम १२ ची मानण्यात येईल :—

“ (ग-१) मत्स्यविज्ञानातील शिक्षण, मत्स्यविज्ञानातील संशोधन व विस्तार शिक्षण कार्यक्रम यांच्या संबंधात डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली यांच्या कार्यात प्रभावी समन्वय साधण्याच्या आणि त्यांना योग्य मार्गदर्शन व निदेशन करण्याच्या दृष्टीने, विद्यापीठाकडून करण्यात आलेल्या कामाचा वेळोवेळी आढावा घेणे. ”

सन १९८३ चा ४. कृषि विद्यापीठ अधिनियमाच्या कलम ४५ मधील, पोट-कलम (१) मध्ये, पुढील परंतुक समाविष्ट १९८३ चा महाराष्ट्र अधिनियम करण्यात येईल आणि ते दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० पासून समाविष्ट करण्यात आले असल्याचे ४१ याच्या क्रमांक ४१ याच्या कलम ४५ ची मानण्यात येईल :—

“परंतु, या अधिनियमामध्ये किंवा महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ चा १९९८ यांत काहीही अंतर्भूत असले तरी, या अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) अन्वये घटित १७. केलेले डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली हे, मत्स्यविज्ञानातील एक किंवा त्यापेक्षा अधिक महाविद्यालये स्थापन करण्यासाठी सक्षम असेल. ”

सन १९८३ चा ५. कृषि विद्यापीठ अधिनियमामध्ये कलम ५० नंतर, पुढील प्रकरण समाविष्ट करण्यात येईल आणि ते, १९८३ चा महाराष्ट्र अधिनियम दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० पासून समाविष्ट करण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल :—

क्रमांक ४१ यामध्ये प्रकरण आठ अ समाविष्ट करणे.

“ प्रकरण आठ अ

विवक्षित महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे/संस्था, प्रशिक्षण केंद्रे आणि पशुसंवर्धन प्रक्षेत्रे,
इत्यादींबाबत विशेष तरतुदी.

१९९८ चा
महा. १७.

५०अ. महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याच्या कलम ६२ च्या खंड (ख) मध्ये आणि त्याच्या पहिल्या अनुसूचीमध्ये, किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही अधिसूचनेत, दस्तऐवजात किंवा संलेखात एतद्विरुद्ध किंवा कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० रोजी व तेव्हापासून खाली विनिर्दिष्ट करण्यात आलेले महाविद्यालये, मान्यताप्राप्त परिसंस्था, संशोधन केंद्रे, प्रशिक्षण केंद्रे व प्रक्षेत्रे ही, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाची घटक महाविद्यालये, मान्यताप्राप्त संशोधन केंद्रे, प्रशिक्षण केंद्रे व प्रक्षेत्रे असतील :-

(अ) महाविद्यालय

(१) मत्स्य महाविद्यालय, शिरगाव, रत्नागिरी.

(ब) संशोधन केंद्रे/संस्था

(१) तारापोरवाला सागरी जीवशास्त्रीय संशोधन केंद्र, मुंबई.

(२) सागरी जीवशास्त्रीय संशोधन केंद्र, रत्नागिरी.

(३) खार जमीन संशोधन केंद्र, पनवेल.

(४) चारा संशोधन केंद्र, पालघर.

(क) प्रशिक्षण केंद्रे

(१) पशुधन पर्यवेक्षक प्रशिक्षण केंद्र, लांजा.

(ड) पशुसंवर्धन प्रक्षेत्र

(१) पशुसंवर्धन प्रक्षेत्र, कुडाळ, जिल्हा सिंधुदुर्ग. ”.

प्रकरण तीन

महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याची सुधारणा.

१९९८ चा
महा. १७.

६. महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “ महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम ” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम ९ मध्ये, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल आणि ते, दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० पासून जादा दाखल करण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल :-

सन १९९८ चा
महाराष्ट्र अधिनियम
क्रमांक १७ याच्या
कलम ९ ची
सुधारणा.

“ परंतु, या कलमातील किंवा या अधिनियमाच्या इतर कोणत्याही तरतुदीतील कोणतीही गोष्ट, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली यास लागू असणार नाही ; आणि ते विद्यापीठ मत्स्यव्यवसाय विज्ञानातील कोणतीही पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र किंवा इतर कोणतीही विद्याविषयक विशेषोपाधी प्रदान करण्यास सक्षम असेल. ”.

७. (१) महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियमाची दुसरी अनुसूची वगळण्यात येईल.

सन १९९८ चा
महाराष्ट्र अधिनियम
क्रमांक १७ याची
दुसरी अनुसूची
वगळणे व व्यावृत्ती.

१९८३ चा
महा. ४१.

(२) दुसरी अनुसूची वगळल्यामुळे, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ यामध्ये उक्त अनुसूचीद्वारे करण्यात आलेल्या सुधारणांवर कोणताही परिणाम होणार नाही.

प्रकरण चार

संकीर्ण

विधिग्राह्यीकरण व ८. महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ १९८३ चा व्यावृत्ती. अधिनियम, १९९८ यांत किंवा कोणताही कायदा, नियम, दस्तऐवज किंवा संलेख एतद्विरुद्ध किंवा कोणत्याही ४१. न्यायालयाचा कोणताही न्यायनिर्णय किंवा आदेश किंवा निदेश यांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी,— १९९८ चा महा. १७.

(अ) मत्स्य महाविद्यालय, शिरगाव, रत्नागिरी, हे डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली यांचे घटक महाविद्यालय असल्याचे मानण्यात येईल ;

(ब) शासकीय अधिसूचना, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, क्रमांक पसंप्र-३५००/प्र.क्र.-१३५/पदुम-१, दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० याद्वारे वगळण्यात आलेले मत्स्य महाविद्यालय, शिरगाव ; तारापोरवाला सागरी जीवशास्त्रीय संशोधन केंद्र, मुंबई ; सागरी जीवशास्त्रीय संशोधन केंद्र, रत्नागिरी ; चारा संशोधन केंद्र, पालघर ; खार जमीन संशोधन केंद्र, पनवेल ; पशुधन पर्यवेक्षक प्रशिक्षण केंद्र, लांजा आणि पशुसंवर्धन प्रक्षेत्र, कुडाळ (जिल्हा सिंधुदुर्ग) (यात यापुढे ज्यांचा निर्देश “ उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र ” असा करण्यात आला आहे), हे डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाचे घटक महाविद्यालय, संशोधन केंद्र, संस्था किंवा यथास्थिति, प्रशिक्षण केंद्र असल्याचे मानण्यात येईल ;

(क) हा अधिनियम अंमलात येण्याच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वी जे विद्यार्थी, खंड (ब) मध्ये निर्दिष्ट केलेले उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था आणि प्रशिक्षण केंद्र यांमध्ये मत्स्य विज्ञानामधील पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी, इत्यादींचे शिक्षण घेत होते असे कोणतेही विद्यार्थी हे, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठांतर्गत आपले शिक्षण घेणे पुढे चालू ठेवतील ;

(ड) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, कोणताही विषय किंवा पाठ्यक्रम किंवा अध्ययनक्रम यांसाठी खंड (ब) मध्ये निर्दिष्ट केलेले उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्र, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांचे विद्यार्थी म्हणून नोंदणी केलेल्या सर्व विद्यार्थ्यांची, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाकडे नोंदणी करण्यात आली असल्याचे मानण्यात येईल ;

(इ) उक्त विद्यापीठ, महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था आणि प्रशिक्षण केंद्र यांच्याकडून कोणतीही परीक्षा घेण्यात आलेली असेल परंतु, त्याअन्वये पदवी किंवा इतर विद्याविषयक विशेषोपाधी, प्रदान करण्यात आली नसेल किंवा ती देण्यात आली नसेल किंवा अशा कोणत्याही परीक्षेचा निकाल प्रसिद्ध करण्यात आला नसेल तेव्हा, अशी कोणतीही परीक्षा, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाकडून घेण्यात आली असल्याचे मानण्यात येईल आणि ते कृषि विद्यापीठ कोणतीही पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी, इत्यादी प्रदान करण्यास किंवा ती देण्यास आणि अशा परीक्षेचा निकाल घोषित करण्यास सक्षम असेल ;

(फ) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली किंवा उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांच्याकडून कोणत्याही विद्यार्थ्यांना मत्स्य विज्ञानामधील प्रदान करण्यात आलेली किंवा देण्यात आलेली कोणतीही पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी, इत्यादी ह्या डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठांतर्गत प्रदान करण्यात किंवा देण्यात आली असल्याचे मानण्यात येईल ;

(ग) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांनी स्वीकारलेल्या किंवा घेतलेल्या सर्व देणग्या, विशेषोपाधी, प्रमाणपत्रे ही, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाने स्वीकारली असल्याचे किंवा घेतली असल्याचे मानण्यात येईल ;

(ह) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांनी प्राप्त केलेली सर्व स्थावर व जंगम मालमत्ता किंवा सर्व हक्क (नोंदणी केलेले किंवा प्राप्त केलेले बौद्धिक संपदा हक्क यांसह) कोणत्याही प्रकारचे हितसंबंध, अधिकार आणि विशेषाधिकार हे, उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांनी प्राप्त केले असल्याचे किंवा त्यांच्याकडे त्यांची नोंदणी केली असल्याचे मानण्यात येईल ;

(आय) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांच्या लाभार्थ करून दिलेली कोणतीही मृत्युपत्रित दाने, देणगी, मुदत ठेवी आणि रोखे या स्वरूपातील सर्व मृत्युपत्रे, विलेख किंवा इतर दस्तऐवज (संशोधन अहवालासह), हे उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांच्या लाभार्थ करण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल ;

(ज) हा अधिनियम अंमलात येण्याच्या दिनांकापूर्वी, उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांनी संपादित केलेले, उपार्जित केलेले आणि पत्करलेले सर्व हक्क, विशेषाधिकारी, आबंधन किंवा दायित्व हे, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाने संपादित केलेले, उपार्जित केलेले आणि पत्करलेले हक्क, विशेषाधिकार, आबंधन किंवा दायित्व असल्याचे मानण्यात येईल ;

१९८३ चा
महा. ४१.

(के) “ मत्स्य विज्ञान ” या विषयासंबंधातील डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाच्या प्राधिकरणांनी किंवा मंडळांनी संमत केलेले सर्व ठराव हे, या अधिनियमाद्वारे सुधारणा केल्याप्रमाणे, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ याच्या तरतुदीनुसार त्या विद्यापीठांकडून संमत करण्यात आले असल्याचे किंवा ते मांडण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल ;

१९८३ चा
महा. ४१.

(ल) डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाने केलेले आणि उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांना लागू असलेले सर्व नियम, विनियम किंवा परिनियम हे, या अधिनियमाद्वारे सुधारणा केलेल्या महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ याच्या तरतुदीनुसार त्या कृषि विद्यापीठाकडून करण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल ;

(म) उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांत नियुक्त करण्यात आलेले सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी सदस्य हे, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाकडून नियुक्त करण्यात आले असल्याचे मानण्यात येईल आणि ते कृषि विद्यापीठाच्या नियंत्रणाखाली काम करणे पुढे चालू ठेवतील ;

(न) हा अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी, उक्त महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांनी केलेले किंवा त्यांच्या विरुद्ध करण्यात आलेले, कोणतेही दावे, अपील किंवा कोणत्याही स्वरूपाच्या कायदेशीर कारवाया या कोणत्याही न्यायालय, न्यायाधिकरण किंवा प्राधिकरण यांच्यासमोर प्रलंबित असल्यास त्या, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाने केलेले किंवा त्याच्या विरुद्ध करण्यात आलेले आणि उपरोक्त प्रमाणे तेथे प्रलंबित असल्याचे मानण्यात येईल.

१. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदी अंमलात आणताना कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, शासनास, ती अडचण दूर करण्यासाठी, आवश्यक किंवा इष्ट वाटेल अशी, या अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेली, कोणतीही गोष्ट, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, करता येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर, असा कोणताही आदेश काढण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) खाली काढलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधान मंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे मांडण्यात येईल.

२०१९ चा महा.
अध्या. १४

१०. (१) महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ (सुधारणा व विधिग्राह्यीकरण) अध्यादेश, २०१९ हा, याद्वारे, निरसित करण्यात येत आहे.

सन २०१९ चा
महाराष्ट्र अध्यादेश
क्रमांक १४ याचे
निरसन व व्यावृत्ती.

१९८३ चा
महा. ४१.
१९९८ चा
महा. १७.

(२) अशा प्रकारे निरसन झाले असले तरीही, उक्त अध्यादेशाद्वारे करण्यात आलेल्या, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यांच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कोणतीही कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश यांसह) ही, या अधिनियमाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या उक्त, अधिनियमांच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिति, काढण्यात आलेली अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश असल्याचे मानण्यात येईल.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन.

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ (१९८३ चा महा. ४१) हा कृषि आणि त्याच्याशी संलग्न असलेल्या बाबींच्या शिक्षणासाठी, विशेषतः कृषि शास्त्राच्या विकासासाठी, आणि शासनाचे कृषि विकास कार्यक्रम व विस्तार शिक्षण यांना सहाय्यभूत व आधारभूत असतील अशा योजनांची किंवा कार्यक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी किंवा ते हाती घेण्यासाठी अधिक चांगल्या सुविधांची तरतूद करण्याकरिता अधिनियमित करण्यात आला आहे. तसेच महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ (१९९८ चा महा. १७) हा पशु व मत्स्यविज्ञान अभ्यासासाठी आणि त्यामध्ये संशोधन करण्यासाठी आणि या विज्ञानांचा विस्तार व विकास करण्यासाठी आणि त्यात समन्वय साधण्यासाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियमित करण्यात आला आहे.

२. विवक्षित महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांचा महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याच्या पहिल्या अनुसूचीत समावेश करण्यात आला होता.

महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याच्या तरतुदी अंमलात आणण्याबरोबरच शासनाने, शासकीय अधिसूचना, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, क्रमांक पसंप्र. ३५००/प्र.क्र.-१३५/पदुम-१, दिनांक १७ नोव्हेंबर २००० अन्वये, उक्त अधिनियमाच्या पहिल्या अनुसूचीत सुधारणा करून महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यविज्ञान विद्यापीठाच्या अधिकार कक्षेतून विवक्षित महाविद्यालय, संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र वगळण्यात आली. तथापि, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यात अनवधानाने आनुषंगिक सुधारणा समाविष्ट करण्याचे राहून गेले.

३. कोकणास ७२० कि.मी. इतका समुद्रकिनारा लाभला असून त्यात सागर जलसंपत्ती (१.१२ लाख चौ. कि.मी.) आणि खार जलसंपत्ती (५२००२ हेक्टर) यांचा समावेश असून, त्यातून होणाऱ्या मत्स्य उत्पादनाचा वाटा हा राज्याच्या एकूण मत्स्य उत्पादनाच्या ७८ टक्के इतका आहे. कोकण प्रदेशामध्ये कृषि व्यवसायाबरोबर मत्स्यव्यवसाय देखील केला जातो. कृषि विद्याशाखेचा समाजशास्त्र विभाग आणि मत्स्यव्यवसाय विद्याशाखा यांनी संयुक्तपणे 'मच्छीमारांचे सामाजिक आर्थिक स्वरूप' या विषयावर संशोधन केले आहे. कृषि अभियांत्रिकी विद्याशाखा व मत्स्यव्यवसाय विद्याशाखा यांनी संयुक्तपणे, मच्छीमारांना लाभदायक ठरतील अशी विविध उपकरणे, तंत्र विकसित केलेले आहे. काढणी पश्चात व्यवस्थापन विद्याशाखा आणि मत्स्यव्यवसाय विद्याशाखा यांनी संयुक्तपणे मत्स्यप्रक्रिया करण्यासाठीच्या अनेक मत्स्यप्रक्रिया पद्धती, उत्पादने व नियम पद्धती विकसित केली आहे. उद्यानविषयक विद्याशाखा व मत्स्यव्यवसाय विद्याशाखा यांनी एकात्मिक मत्स्यशेती पद्धती विकसित केली आहे. कोकणामध्ये, समुद्रतटीय लोकांना, आपली उपजीविका व सामाजिक-आर्थिक विकास करता यावा यासाठी फायदेशीर अशी शेतीला मत्स्यविज्ञानाची नैसर्गिक जोड दिली आहे.

४. मुंबई येथील मा. उच्च न्यायालयाच्या नागपूर खंडपीठाने रिट याचिका क्रमांक ४२८१/२०१८, यामध्ये असा निर्णय दिला आहे की, महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ अधिनियमित केल्यामुळे, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली हे पशुविज्ञान आणि मत्स्यविज्ञान यातील पदवी किंवा पदविका इत्यादी, प्रदान करण्यास सक्षम नाही.

डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाने मत्स्य महाविद्यालय, शिरगाव, जिल्हा रत्नागिरी व इतर संशोधन केंद्रे, संस्था व प्रशिक्षण केंद्र यांच्या विद्यार्थ्यांना मत्स्यविज्ञानामधील पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी इत्यादी प्रदान केल्या आहेत. ज्या विद्यार्थ्यांनी पदवी, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी प्राप्त केली आहे अशा, उक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांच्या हितसंबंधास बाधा पोहचणार नाही याची सुनिश्चिती करण्याकरिता, अशा पदव्या, पदविका, प्रमाणपत्र, विद्याविषयक विशेषोपाधी, इत्यादी, विधिग्राह्य करण्यासाठी आणि याबाबत त्यांनी केलेली कार्यवाही अबाधित राहण्यासाठी, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यांमध्ये यथोचितरीत्या सुधारणा करणे इष्ट वाटले.

५. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहाचे अधिवेशन चालू नव्हते, आणि उपरोक्त प्रयोजनांकरिता महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, आणि, म्हणून, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी दिनांक १३ जून २०१९ रोजी महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ आणि महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ (सुधारणा व विधिग्राह्यीकरण) अध्यादेश, २०१९ (२०१९ चा महा. अध्या. १४) हा प्रख्यापित केला होता.

६. उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करणे हा या विधेयकाचा हेतू आहे.

मुंबई,
दिनांक १८ जून २०१९.

डॉ. अनिल बोंडे,
कृषि मंत्री.

वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे जापन

या विधेयकात वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे पुढील प्रस्ताव अंतर्भूत आहेत :—

खंड ९.—या खंडान्वये, अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांच्या कालावधीच्या आत, अधिनियमाच्या तरतुदी अंमलात आणताना, कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, ती अडचण दूर करण्याचा अधिकार, राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

२. वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचा वर उल्लेखिलेला प्रस्ताव सामान्य स्वरूपाचा आहे.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक २० जून २०१९.

जितेंद्र भोळे,

सचिव (का.),

महाराष्ट्र विधानसभा.